

Είδος: Εφημερίδα / Κύρια
Ημερομηνία: Κυριακή, 18-01-2009
Σελίδα: 37
Μέγεθος: 1046 cm²
Μέση κυκλοφορία: 477
Επικοινωνία εντύπου: (210) 6172.700-7
Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

37

Επιμέλεια: Γιάννης Ασδραχάς
asd@express.gr

Η ζωή είναι βιβλίο

ΕΞΠΡΕΣ

Κυριακή 18 Ιανουαρίου 2009

«Βλέμματα από την Ελλάδα» των Μάνου Ελευθερίου - Χάρη Γιακουμή Η πατρίδα μας σε ασπρόμαυρες φωτογραφίες

Εκδόσεις «Μεταίχμο»

Ο ΜΟΝΟΣ ελληνικής μάρτυρας της Ελλάδας του 19ου αιώνα και των πρώτων δεκαετιών του 20ού είναι ο φωτογραφικός φακός. Αυτός οι εκδόσεις μικρές συνδιαλέγονται στο λεύκωμα «Βλέμματα από την Ελλάδα» και υπότιτλο «Από το Αλφειό στο Ωμέγα και από τον 19ο στον 20ό αιώνα» με τον ποιητικό σχολασμό του Μάνου Ελευθερίου και την επιλογή των φωτογραφικών απεικονίσεων του Χάρη Γιακουμή. Λεζάνες που δεν εστιάζουν τόσο στο θέμα αλλά στην περιφέρειά του. Με μεγεθυμένα πρόσωπα που κοιτούν λοθραία τον φακό ή συνεχίζουν την σχολία τους αδιαφορώντας για το ότι θα περάσουν έστω και άνοιγμα στην Ιστορία. Το ξεφύλλισμα των 300 σελίδων της έκδοσης είναι μία περιήγηση, στα ίδια μέρη του σκανυλιού της ζωής μας αλλά σε διαφορετικό χρόνο. Όπως ένα ανοιχτόκλειτο άνοιγμα στο αναμφισβήτητο που βρίσκεται στον αρχαιολογικό χώρο του Σπύλιου του Ολυμπίου Διός. Την αναμνηστική φωτογραφία των

Αγγλων περιηγητών με οδομάνικο φασάκι δίπλα στις Καρυάειδες που τα εξοθρομένη μάρμαρα του Ερεχθείου σπρίζουν ζυλνοί δοκοί. Τους εργάτες που κατασκεύαζαν τη γραμμή του οδοντωτού στα Καλάβρυτα φυλασσομένοι από ένοπλους φρουρούς. Μαρτυρίες από την πολυφυλετική Μακεδονία πριν οι μουσουλμάνοι πάρουν τον δρόμο της φυγής ακολουθώντας τα πυρμένα στρατεύματα της καταρρέουσας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ψαράδες στη Μύκονο όταν το νησί ήταν τόπος εξορίας. Αλλά και πιο κοντά στην εποχή μας: οι μεγάλες διαδηλώσεις των Δεκεμβριανών στην Αθήνα. Καλοντυμένες κοραϊσίδες σε εκπαιδευτική επίσκεψη στην Ακρόπολη στις αρχές της δεκαετίας του 1950. Και οι τελευταίες φωτογραφίες φουστάνελοφόρων στην επαρχία της δεκαετίας του '50. «Βλέποντας αυτές τις φωτογραφίες έχει κανείς την εντύπωση ότι ολόκληρος ο πληθυσμός της Ελλά-

δας ήταν πρόσφυγες, ότι κατέφθασαν σε τούτα τα μέρη κυνηγημένοι. Ανθρωποι της ανάγκης και μιας ελπίδας η οποία ποτέ δεν πραγματοποιήθηκε», σημειώνει ο Μάνος Ελευθερίου για τις δύο εκατοντάδες φωτογραφίες του λευκόμαυρου συμπεριπένας πώς οι περισσότεροι φωτογράφοι εκείνων των εποχών προτιμούσαν να «φωτογραφίσουν τους βασανισμένους κατοίκους παρά τη μαγεία της φύσης... Η μέρνιά τους και η ματιά τους έστεκε κυρίως στους παραδραμένους κατοίκους της εντελώς ξεκαθισμένης επαρχίας, στις συντροφίες τους, στην οικογένειά τους, σε μερικά εξωτερικά σπιτιών, στα ζυλόπια παιδιά που δεν είχαν ποτέ παιχνίδια, στα κουρελωμένα ρούχα τους». Οι φωτογραφίες που απαρίθμηση αυτήν την έκδοση ανήκουν στη συλλογή του ιστορικού τέχνης, Χάρη Γιακουμή, ο οποίος υπογράφει και την καλλιτεχνική επιμέλεια του λευκό-

Μάικλ Τζονς: «Λένινγκραντ - Η πολιορκία», σε μετάφραση Ρένας Χάτχουτ Οι 900 ηρωικές ημέρες μιας πόλης που «θυσίασε» 1.000.000 κατοίκους

Εκδόσεις «Οκεανίδα»

ΣΤΗΝ πρώτη χρονιά μετά την κατάρευση της ΕΣΣΔ στα σχολεία της Ρωσίας δεν παραδόθηκε από τους καθηγητές το μάθημα της Ιστορίας. Το κράτος δεν μπορούσε με μία απλή αφαιρετική παραγραφή ή κεφαλαίαν να μεταμορφώσει την ιστορία που για 70 χρόνια γραφόταν σύμφωνα με πολιτικές κατευθύνσεις. Ενα κεφάλαιο που έλειπε και προστέθηκε στην αληθινή του διάσταση ήταν αυτό της πολιορκίας του Λένινγκραντ από τους Γερμανούς. Και όχι η στρατιωτική ιστορία πάνω στον χάρτη. Αλλά αυτές οι εκατομμύρια ανθρώπινες ιστορίες που συνθέτουν ίσως μία εικόνα Αποκάλυψης που δεν είχε συναντήσει ξανά η υφήλιος. Οι στρατιωτικές του Τρίτου Ράιχ είχαν περικυκλώσει την πόλη μην αφήνοντας καμία διέξοδο ανεφοδιασμού, αλλά δεν εισεβαλλαν. Οι στρατιωτικοί ήθελαν να ορθώσει η πόλη από τον χάρτη ως συνέπεια του αποκλεισμού. Η πείνα, οι νόσοι και οι ασθένειες να αποδεκάτιζαν τον πληθυσμό και ύστερα θα έπρεπε σαν άρρωστο φρούτο, με τον ελάχιστο φόρο αίματος.

Για 900 μέρες ο λαός, προσπαθώντας και κατάφερε να επιζηήσει πληρώνοντας το βαρύ τίμημα του ενός εκατομμυρίου νεκρών. Οι λίγοι τυχεροί αναλογικά άφησαν τα εγκόσμημα από τα όπλα του εχθρού. Οι ά-

τυχοι πέθαιναν καθημερινά από την αστία. Αυτή η αληθινή ιστορία, δεν ταίριαζε στη μυθολογία της Σοβιετικής Ένωσης. Οι πεσόντες από την πείνα ήταν πολύ υποδεέστεροι από τους κόλαση που ξεψύχισαν στον πεδίο της μάχης.

Στα μεταπολεμικά χρόνια κανένας από τους επιζώντες δεν μιλούσε για το πώς πέρασε την περίοδο της πολιορκίας, για τα ελάχιστα γραμμάτια ψωμιού που αντιστοιχούσαν σε κάθε πολίτη, για τα νοσοκομεία που στις αυλές τους υπήρχαν οτιδήποτε με παγωμένα άιαφα κορμιά, για το ότι από τα υψηλόβαθμα στελέχη του κόμματος δεν έλειπε ποτέ τίποτα.

Αυτή την πραγματική ιστορία που έζησε η πόλη που σήμερα απέκτησε το παλιό της όνομα, Αγία Πετρούπολη, συνέθεσε ψηφίδα ψηφίδα ο Βρετανός ιστορικός Μάικλ Τζονς, στο βιβλίο του «Λένινγκραντ - Η πολιορκία». Ο συγγραφέας είναι μέλος της Βασιλικής Ιστορικής Εταιρίας και επιστημονικός σύμβουλος πολλών βρετανικών ΜΜΕ σε θέματα ιστορίας. Όπως για το βιβλίο του δεν ανέφερε σε επίσημα σοβιετικά αρχεία, αλλά βρήκε στους ίδιους τους ανθρώπους

που έζησαν τη χειρότερη πολιορκία της Ιστορίας. Συγκέντρωσε πολύτιμες μαρτυρίες από άτομα που το βιολογικό τους ρολόι γρήγορα σταμάτησε, που έζησαν, ότι πιο κοντά στην κόλαση ελαφε χώρα ποτέ στη Γη, επιζησάντες της πολιορκίας αλλά και στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού. Ο Μάικλ Τζονς, που πρώτα έγραψε μία σχέση από τους συνευχισιαζόμενους του, «εξεκλειδώνοντάς» με αυτόν τον τρόπο το «σεντούκι» με τις αναμνήσεις που έκλεισαν ερμητικά την περίοδο της σοβιετικής εξουσίας. Παράλληλα άντλησε πληροφορίες από γράμματα, τετράδια σκέψεων και ημερολόγια της πολιορκίας που βρίσκονται στα ιδρύματα μνήμης της πόλης που άνοιξαν τις πόλεως μετά την έπαυση των ρωσικών σημαίας. «Ηταν μία εποχή που αποκάλυπτε τα καλύτερα και τα χειρότερα πρόσωπα των ανθρώπων, οι οποίοι ζούσαν υπακούοντας μόνο σε ένα ένστικτο: να φάνε», επιφέρει μία μάρτυρας της εποχής. Ο αδιάκοπος βομβαρδισμός των γερμανικών κανονιών, έμοιαζε -σε σχέση με το μαρτύριο της πείνας- σαν ένα φυσικό φαινόμενο. Η στέρ-

ση της τροφής αποκτώνωσες ανόρθωσις. Οι εγκλωβισμένοι κάτοικοι, αφού εξασφάλισαν πρώτα τα κατοικίδια, μοίρασαν στα πιάτα τους παπούτσια, ζώνες, ακόμα και την κόλλα πίσω από τις ταπετσαριές επειδή τότε είχε ζωική πρόελευση. Στη συνέχεια κάποιιοι στράφηκαν στις σάρκες των συντροφών τους. Σύμφωνα με τα αρχεία της πόλης, που δόθηκαν στη δημοσιότητα το 2002, κατά τη διάρκεια της πολιορκίας 300 πολίτες εκτελέστηκαν και 1.400 φυλακίστηκαν με την κατηγορία του κανιβαλισμού. Εικόνες ανείπωτες που μεταφέρονται με τη ροή της αφήγησης στις σελίδες του βιβλίου, που συμπαραβάλλονται με μαρτυρίες που επιβεβαιώνουν πως η αξιοπρέπεια μπορεί να συναγωνιστεί ακόμα και με τον χειρότερο θάνατο τον οποίο μπορεί να βιώσει το ανθρώπινο σώμα, αυτόν που προκαλεί η αστία. Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε έντεκα κεφάλαια. Τα πρώτα τρία είναι αφιερωμένα στη ροή των γεγονότων που οδήγησαν στην πολιορκία της τότε σοβιετικής πόλης. Τα υπόλοιπα ακολουθούν κατά χρονολογική σειρά τις εξελίξεις στο Λένινγκραντ. Και κλείνει με την απελευθέρωση της πόλης από τη ναζιστικά τάγματα που την έσφιγγε σκεδόν για τρία χρόνια. Η ρέουσα και προσεγγιστική μετάφραση είναι της Ρένας Χάτχουτ.

Philippe Lacoue - Labarthe Η «Μετάφρασις και το θέατρο του Hölderlin»

Μετάφραση Βαγγέλη Μπιτσώρη
Εκδόσεις «Πατάκι»

ΜΙΑ πολύ ενδιαφέρουσα πτυχή του Γερμανού ποιητή Φρίντριχ Χέλντεριν (1770-1843) πραγματοποιείται το βιβλίο του φιλόσοφου, γερμανιστή, μεταφραστή και θεατρολόγου Philippe Lacoue - Labarthe (1940-2007) «Μετάφρασις και το θέατρο του Hölderlin», που μόλις κυκλοφόρησε, σε μετάφραση Βαγγέλη Μπιτσώρη, από τον «Πατάκι». Την ιδιότυπη μεταφραστική και ερμηνευτική σχέση του Χέλντεριν με την αρχαία ελληνική τραγωδία ερευνά ο Lacoue - Labarthe, επιτόντας στις ρηθιζέουσες μεταφράσεις τις «Αντιγόνη» και του «Οιδίποδα Τυράννου» του Σοφοκλή. Η ποίηση του Χέλντεριν ήταν από την αρχή προσανατολισμένη στα κλασικά ελληνικά πρότυπα, ενώ τα τελευταία χρόνια πριν από την πνευματική του κατάρρευση το σημαντικότερο σημείο αναφοράς του ήταν ο Σοφοκλής, του οποίου μετέφρασε τις δύο τραγωδίες. Εργασίες που κατά τον Λακου - Λαμπάρθ ξεδιπλώνουν την ανάγκη του Γερμανού ποιητή «για τη συγγραφή μιας γνήσιας νεωτερικής τραγωδίας». Το έργο του Γάλλου φιλόσοφου και θεατρολόγου αποδεικνύει ότι η μεταφραστική επιστροφή του Χέλντεριν στον Σοφοκλή δεν είναι καρπός μιας νοσταλγίας της Ελλάδας αλλά επιστροφή στο θεμέλιο της θεατρικότητας. Τα δύο κείμενα που απαρίθμηση το μολύβιο έχουν, όπως διαβάζουμε στο Προοίμιο, αποστασιάζει από μια «δραματολογική» εργασία για την προετοιμασία της θεατρικής σκηνικής του «Οιδίποδα Τυράννου», στη μεταφραστική τροπή που πρότεινε ο Χέλντεριν. Ίδιος η σκηνικότητα τις «Αντιγόνη» αποκάλυψε στον γράφοντα μονομιάς «ότι ο Χέλντεριν ήθελε να είναι το θέατρο: η «μετάφραση» του δεν είναι ει» αυθεντία ένα πομπόδε ποίημα». Αρραγή στην προσέγγιση του Χέλντεριν ο Λακου - Λαμπάρθ αντλεί από μια απειρητική ανάγνωση και ερμηνεία της αριστοτοτέλειος «Ποιητικής».

Ιωάννη Πρωτοπαπαδάκη Κάποιες άγνωστες ιστορίες για γνωστά ονόματα

Εκδόσεις «Σταμούλη»

ΜΑΣ περιβάλλουν, τις τρώμε, τις φοράμε, τις οδηγούμε, παίζουμε μαζί τους αλλά δεν ξέρουμε τίποτα περισσότερο από το όνομά τους. Ο λόγος για τα brand names που αλλά και μόνο το σήμα τους ή η θέση ενός προϊόντος στον χώρο επισημαίνει από τη μνήμη το όνομά τους. Όπως πελλοί, πέρα από τη χριστιανότητα των προϊόντων δεν γνωρίζουν τίποτα περισσότερο για τις φάρμες που κατακλύζουν -σε πολλές περιπτώσεις για γενεές- τη ζωή μας. Αυτό το κενό έρχεται να καλύψει το τρίτο βιβλίο της σειράς «Γνωστά Ονόματα Άγνωστες Ιστορίες» του Ιωάννη Πρωτοπαπαδάκη, που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις «Σταμούλη». Στις σελίδες του συζητούνται στον αναγνώστη 50 πασίγνωστες μάρκες που κυριαρχούν η καθημία από αυτές στο είδος της στην παγκόσμια αγορά. Όπως η «Amazon», η «Citroen», η «Guinness», η «Lee», η «Hard Rock Cafe» αλλά και ένα από τα πρώτα παιχνίδια σε οδόνη, το «Pac-Man». Ιστορίες κολλοσών που ξεκίνησαν από μία ιδέα και με πεννχρά κεφάλαια. Όπως ο κύριος Lee, που στα εβδομήντα χρόνια και χροεκοπημένους σκεδίασε την πρώτη ερμητική φόρμα το 1913. Ή ο κύριος Νάβιθνοφ που ξεκίνησε ο Ρωσοβερβαίος πρόσφυγας που είχε ένα μικρό μαγαζάκι στο οποίο πουλούσε κανινό στην Ελβετία. Αλλά και ο ιδρυτής της «Danone», που ήταν ένας Εβραίος της Θεσσαλονίκης.

